
Studentské rebelie

Studentské rebelie

RESPEKT

5.3.2012 Respekt Strana 15 Komentáře, autor: Erik Tabery
Proč stojí za to studentům naslouchat

Česká historie říká, že když se ve velkém bouří vysokoškolští studenti, děje se něco zásadního. Většinou se k masovým protestům odhodlávají jen v přelomových momentech. Přináší tedy současná vzpoura symbolizovaná tzv. Týdnem neklidu další významný předěl? Zdá se, že ano.

Utrhnout si moc

Pro vykreslení podstaty současného neklidu na univerzitách je klíčové, odkud se na něj pozorovatel dívá. Jeden obraz získá člověk z médií a internetu, kde by se mohlo zdát, že tím nejdůležitějším, o co studentům jde, je nemuset za nic platit. Úplně jiný obraz se ale otevře tomu, kdo navštíví akce studentů a dá se s nimi do řeči. Každý, kdo to udělá, zjistí, že realita je mnohem zajímavější.

Po pravdě řečeno, hamletovská diskuse nad školním „platit, nebo neplatit?“ je na celé zdejší studentské rebelii to nejméně podstatné. Jde o věcné, dá se říci technické téma, kdy i řada zarytých odpůrců onoho „platit“ mezi studenty po chvíli připouští, že za jistých okolností by nebyli proti. Nesouhlas by stáhli v případě, že by školné umožnilo zvednout platy stávajícím pedagogům a zároveň zaplatit ty, na které školy dnes nemají vůbec. Tedy že by to vedlo ke zkvalitnění výuky a dále k zavedení sociálních stipendií. Ministerstvo školství však udělalo hned několik chyb, jež akceptování platby naprosto znemožnilo. Nejen načasováním, kdy ve chvíli stoupajících nákladů v tolika oblastech života není zrovna taktické halasně přidávat další, ale také tím, že školné mělo nahradit část výdajů státu, takže bonus by nepřineslo žádný. Navíc nebylo jasné, jestli by zbylo na sociální a prospěchová stipendia.

Věnujme se tedy tomu závažnějšímu, co s sebou demonstrace nesou. Stačí jen chvíli studenty poslouchat, aby bylo jasné, že se neprotestuje jen proti nějakým krokům ve vzdělávání. Tady se vyslovuje nesouhlas s tím, jak se v Česku dělá politika, jak se zde spravují veřejné věci a jak se rozhoduje. Je to patrné i na diskusi o radách, jež by podle vládní reformy měly nově vysoké školy řídit. Ačkoli jde o model, který funguje v několika západních zemích, v Česku se ho studenti děsí. Proč? Mají strach, že mocenská garnitura najmenuje do rad své kumpány a pověří je úkolem univerzity tunelovat. Dosud jsme krizi důvěry v politické reprezentanty mohli vidět u starších generací, jejichž příslušníky rozčillovalo, že zatímco jim stát se vztyčeným prstem káže o utahování opasek, o nutnosti platit nové a nové daně či poplatky, nad miliardovými daňovými úniky z hazardu, nad předraženými dálnicemi a veřejnými zakázkami velmi benevolentně mhouří obě oči. Politici tento rozpor značně podcenili a nyní je vidět, že jejich laxnost vedla k tomu, že nedůvěra zasáhla i další generaci - tu nejmladší. Což vede k již stokrát opakovanému apelu, aby strany nereformovaly jen obory společenského života (školství, zdravotnictví, armádu atd.), ale také samy sebe. Když to neudělají, jejich nulová důvěryhodnost neprosadí na vládní úrovni už nikdy nic.

Z výše uvedených důvodů je třeba aktivitu studentů přivítat, i kdyby s nimi člověk v dílčích bodech nesouhlasil. Jde bez nadsázky o emancipační moment, jež tato generace potřebovala. Protože jsou nuceni hledat definici toho, co chtějí, definují se i jako aktivní občané této společnosti. Proto odsudek studentských rebelů ze strany prezidenta a jiných politiků mívá podstatu. Studentům nejde o to, aby si utrhlí moc, která jim nepatří. Oni se hlásí ke své odpovědnosti. Dělají to, co po nich vždy elita této společnosti chtěla (aspoň proklamativně) - totiž aby pořádkem neremcali a něco také vykonali.

Možná jsou protesty rušnější, než si někdo představoval. Tu a tam zaznívají i hloupá hesla a nepromyšlené argumenty. Studenti ale nejsou profesionální agitátoři, aby věděli, jak přesně na to. Navíc za chaos v námitkách může i chaos v krocích ministra školství Josefa Dobeše. Na jeho - případě se ukazuje tragika Věcí veřejných. Tato strana totiž už ví, že nemá šanci být zvolená znovu. Kdyby věřila opaku, odvolala by Dobeše už dávno a snažila se zachránit si renomé. Takhle už prostě na všechno kašle.

Česká televize varuje

Řada zástupců ČSSD se netají radostí, že jim vláda žene studenty do náruče. Ty studenty, kteří levici volili v minulosti spíše okrajově. Něco na tom bude. Ostatně většinu hostů studentských diskusí tvoří levicoví aktivisté či novináři (Keller,

Uhl, Stöckelová atd.). Odpor studentů však zasahuje poměrně rovnoměrně (a oprávněně) celé politické spektrum, takže radost je předčasná. Nicméně fakt, že pravice si nabourává svou voličskou základnu, je neoddiskutovatelný. Mnozí kritici vnímají aktivity studentů pouze jako snahu vyhnout se placenému studiu. Podobně jako si před časem lékaři vystávkovali větší platy. Jinými slovy, že v této zemi se lidé ozvou jen tehdy, když jim jde o vlastní blaho. Je to prvoplánová kritika, ale studenti by na ni měli myslet při dalších krocích.

Může se jim totiž stát, že jejich protesty uspějí a vláda se svými kroky ustoupí. A co potom? Situace kolem univerzit by mohla v horším případě kopírovat události kolem České televize v roce 2001. I tehdy veřejnost protesty uhájila tuto veřejnoprávní instituci proti zásahům politiků. Zároveň to však mělo konzervační efekt na toto důležité médium. Někteří lidé v televizi totiž nabyli dojmu, že dělají všechno báječně, když za nimi veřejnost stojí, a nechtěli nic měnit. Toho by se měli studenti a akademici vyvarovat. Ne všechny ministerské návrhy jsou špatné. Dnes všichni vědí, že vysoké školy mají obrovské potíže s kvalitou. Jsou často uzavřené vnější debatě, nechtějí si připustit, že učí zastaralými metodami. Studenti nejednou mlčky přijímají špatné přednášky, protože pasivita jim usnadňuje cestu k závěrečnému diplomu. Kritické myšlení se na řadě vysokých škol nepěstuje vůbec. Pokud tedy přednášející a studenti myslí vážně vše, po čem volají, čeká je hodně perná práce. Když se jí nezhostí dobře, bude jejich případné vítězství jen odkladem problémů na pozdější, ale nedalekou dobu.